

اهمیت و ضرورت توجه به مقوله مدیریت پسماندها

مدیریت پسماند یکی از ضروری‌ترین محورهای توسعه پایدار محسوب می‌گردد. تولید انواع پسماند در زندگی انسانها امری اجتناب ناپذیر بوده و بی‌شک عدم توجه کافی به این موضوع می‌تواند تأثیر زیادی در تخریب محیط زیست و طبیعت داشته باشد. مدیریت پسماندها به عواملی همچون تولید، جمع‌آوری، حمل و نقل، دفع و بازیافت آن بستگی دارد، بنابراین محدوده مدیریت این مقوله بسیار وسیع و متغیر است، لذا برای چنین موضوعی راهی جز مدیریت صحیح و تدوین برنامه راهبردی وجود ندارد.

تعریف و طبقه‌بندی پسماندها

پسماند به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولیدکننده زائد تلقی می‌شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

۱- پسماندهای عادی:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.

۲- پسماندهای پزشکی (بیمارستانی):

به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از فعالیت بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳- پسماندهای ویژه:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی:

به پسماندهای ناشی از فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.

۵- پسماندهای صنعتی:

به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی، صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

مدیریت پسماند چیست؟

مدیریت پسماند مجموعه فعالیت‌ها و اقدامات لازم برای مدیریت زباله از زمان شروع به تولید تا دفع نهایی آن است. این موضوع شامل جمع‌آوری، حمل و نقل، تصفیه و دفع پسماندها، همراه با نظارت و قانونمند کردن فرآیند مدیریت پسماند می‌باشد.

مدیریت اجرایی پسماندها:

مدیریت اجرایی پسماند، شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد. مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخش‌داری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده بوده که در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخش‌داری‌ها خواهد بود.

قوانین، آئین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های مرتبط با مدیریت پسماندها در روستاها

مهم‌ترین ضوابط و مقررات مربوط به مدیریت پسماندها در زمینه مدیریت پسماندهای روستایی عبارتند از: قانون مدیریت پسماندها و آئین‌نامه اجرایی آن، ماده ۱۰ اساسنامه دهیاری شامل وظایف دهیاری‌ها، جزء (۱) بند (ب) ماده ۲۷ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه و آئین‌نامه اجرایی آن، دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های ابلاغی از سوی معاونت امور دهیاری‌های سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور (شیوه‌نامه کاهش تولید، ذخیره‌سازی، جمع‌آوری و حمل پسماندهای روستایی، شیوه‌نامه اجرایی دفن بهداشتی پسماندهای عادی در سطح روستاهای کشور، چارچوب توسعه فرهنگ شهروندی در زمینه مدیریت پسماندهای جامد در مناطق روستایی، شیوه‌نامه تهیه بیوکمپوست از پسماندهای فسادپذیر و فضولات دامی در مناطق روستایی کشور، شیوه‌نامه پردازش، جداسازی و بازیافت پسماندهای عادی در مناطق روستایی کشور، دستورالعمل نحوه تعیین هزینه خدمات مدیریت پسماندهای روستایی، قبض اعلام و وصول هزینه‌های خدمات مدیریت پسماندهای عادی روستایی و شیوه‌نامه نحوه کاربرد آن)

* از اینرو لازم است در راستای حفظ محیط زیست، با رویکرد مدیریت منطقه‌ای و با توجه به وظایف قانونی، کلیه دهیاری‌ها نسبت به برنامه‌ریزی برای مدیریت صحیح پسماندها وفق قوانین، آئین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های ابلاغی اقدام نمایند.